

У сфері суспільного відтворення, необхідна статистика щодо нерівності моделі часу, витраченого на неоплачувану домашню роботу та роботу з догляду, а також використання послуг, які можуть скоротити неоплачувану роботу, таку як електроенергія, вода та послуги з догляду, з поділом не лише за статтю, але також за доходом домогосподарства та місцем проживання.

Список використаних джерел:

1. Тулінцева Ю. В. Динаміка економічного зростання України. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 4. С. 21-28. URL: <http://www.unier.km.ua>.

ФІСУНЕНКО Надія Олександрівна,
*доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук*
АЛЬОШИНА Тетяна Валеріївна,
*доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук*

**МЕХАНІЗМ ОЦІНКИ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ БУДІВЕЛЬНИХ
ПІДПРИЄМСТВА**

В умовах нестабільності зовнішнього середовища будівельних підприємства та будівельної галузі в цілому прогнозування фінансового стану, побудоване лише на фінансових показниках не може бути достовірним. Задля цього необхідно враховувати вплив на економічне положення підприємства факторів зовнішнього середовища, це дозволяє своєчасно спрогнозувати погіршення фінансового стану підприємства по незалежним від нього причинам.

Відповідно, для ділових партнерів, які прагнуть отримати максимально достовірну інформацію щодо фінансового стану підприємства, найбільший інтерес представляють комплексна оцінка фінансового положення, яка буде враховувати вплив факторів зовнішнього середовища.

На нашу думку найбільш доцільним при встановленні впливу зовнішнього середовища є використання комплексного підходу, який дає змогу відслідковувати зміни в межах окремих складових зовнішнього середовища, та їхній сукупний вплив.

Комплексна оцінка представляє собою характеристику, яка була сформована в результаті комплексного дослідження. Інакше кажучи одночасно узгодженого аналізу сукупності фінансових показників з однієї сторони, та факторів зовнішнього середовища на основі виявлених кількісних відмінностей від бази порівняння.

Комплексна оцінка економічної безпеки та зовнішнього середовища багато в чому визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал в діловому співробітництві, є гарантом ефективної реалізації економічних інтересів всіх учасників фінансових відносин: як самого підприємства, так і його партнерів [1]. Тобто, комплексна оцінка фінансового положення та впливу зовнішнього середовища дозволяє оцінити «ділову привабливість» фірми.

Варто відзначити, що комплексна оцінка дозволяє зробити лише орієнтовані висновки про стан економічної безпеки підприємства на найближчу перспективу. Це робиться шляхом синтезу результатів оцінки рівня економічного положення та впливу зовнішнього середовища. Нажаль, реалізовувати бодай якісь довготермінові прогнози в умовах нестабільної економічної ситуації в Україні, а саме так можна охарактеризувати положення справ на даний момент, практично нереально.

Вплив факторів зовнішнього середовища, на відміну від фінансових показників наприклад, неможливо безпосередньо виміряти, через це механізм оцінки зовнішнього середовища заснований на використанні методів експертних оцінок.

Першочерговим завданням було виділення групи експертів. Персональний склад експертів із загального числа претендентів формувався із найбільш компетентних спеціалістів, котрі максимально близько знайомі з досліджуваною проблемою та можуть дати компетентні висновки на поставлені питання. Враховуючи, що компетентність попередньої групи експертів різна, виникло природно завдання об'єктивної оцінки цієї компетентності.

Ступінь компетентності експерта визначався за суб'єктивним методом (самооцінці) [3]. Для проведення самооцінки були визначені кількісні параметри його кваліфікації, які включають, насамперед, показники, що характеризують ступінь його участі у розвитку досліджуваної проблеми та структура аргументів, що були основою для його оцінки. Самооцінка необхідна для додаткового визначення обізнаності експерта відносно конкретного питання, по якому передбачені висновки.

В процесі самооцінки кожен спеціаліст визначає ступінь своєї участі у розвитку досліджуваної проблеми (K_u) за шкалою від 0 до 1, де 1 бал – високий рівень компетентності – експерт спеціалізується по досліджуваній проблемі, має по цій проблемі теоретичні розробки і практичний досвід; 0,7-0,9 балів – добре ознайомлений, займаюся цим питанням; 0,4-0,6 – задовільно ознайомлений з проблемою; 0,1-0,3 – погано ознайомлений з проблемами; 0 балів – малокомпетентний рівень – проблема не входить у сферу вузької спеціалізації експерта, і він не приймає участь у її розв'язанні.

Структура аргументів враховувалася через коефіцієнт аргументації (Ka). Експерт обирає ступінь аргументації по кожному з запропонованих джерел. Ka розраховувався як сума вказаних ступенів (табл. 1). При Ka=1 на судження експерта у високій мірі вплинули всі джерела аргументації; якщо $0,7 \leq Ka \leq 0,99$ - в середній мірі; $0,7 > Ka$ – в низькій [4].

Таблиця 1

Структура аргументів

Джерело аргументації	Ступінь аргументації		
	Висока	Середня	Низька
Інтуїція	0,05	0,03	0,02
Узагальнення матеріалів, що публікуються в засобах масової інформації	0,1	0,07	0,05
Аналіз літературних джерел	0,1	0,05	0,03
Практичне ознайомлення з проблемами	0,35	0,25	0,15
Наявність професійних знань в досліджуваній сфері	0,4	0,3	0,25

Джерело: побудовано автором на основі власних розрахунків

Коефіцієнт загальної компетентності потенційного експерта розраховувався за наступною формулою:

$$K_{zk} = \frac{Ka + Kz}{m}$$

m – кількість використаних методів самооцінки.

Коефіцієнт загальної компетентності заходиться в межах від 0 до 1. До експертної групи зараховувалися ті опитані, що мали $K_{zk} \geq 0,6$. На основі проведеного опитування до групи експертів були запрошені 20 осіб.

Формування механізму оцінки зовнішнього середовища здійснювалось наступним образом [2]:

1. Експертами здійснювалась оцінка факторів, що складають зовнішнє середовище з точки зору їх корисності в цілях використання такими категоріями, як власники і кредитори. Найбільш переважному фактору надавалось найбільше значення «10», фактору, який на думку експерта є непридатним до використання зазначеною категорією, надавалось значення «0».

2. На основі отриманих експертних оцінок шляхом використання методу ранжування визначена значимість факторів в системах зовнішнього середовища прямого і опосередкованого впливу, а також значимість кожної групи факторів.

Отже за результатами проведених розрахунків сформована система найбільш значимих факторів зовнішнього середовища:

1. Середовище прямого впливу: постачальники, споживачі (замовники), конкуренти, держава;

2. Середовище опосередкованого впливу: стан економіки, науково-технічний прогрес, природне середовище, політична ситуація.

Список використаних джерел:

1. Уткін Е. А. Фінансове управління. Київ, 2001. 574 с.
2. Крушевський А. В. Системне дослідження фінансово-економічних об'єктів. Київ: Самміт-Книга, 2000. 65 с.
3. Шاپочка М. К., Макарюк О. В. Застосування експертних оцінок при прийнятті рішень за умов невизначеності. Механізм регулювання економіки. Суми: СумДУ, 2006. № 4. С. 42-148.
4. Костенко Т. Д., Підгора Є. О., Рижиков В. С. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 398 с.

КУБЕЦЬКА Ольга Миколаївна,
*доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент*

ОСТАПЕНКО Тетяна Миколаївна,
*доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент*

ВИДИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ДІАГНОСТИКИ

В умовах, коли економіка нестабільна, а правові засади її функціонування до кінця не сформовані, існує багато підприємств-боржників. Підприємство визнається неспроможним (банкрутом) лише за рішенням господарського суду.

Зовнішньою ознакою такої неспроможності є неплатоспроможність, що й дає підставу кредиторам подати заяву до арбітражного суду.

Неплатоспроможність означає неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами, в тому числі по заробітній платі, а також виконати зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності.

Неплатоспроможність є одним із перших сигналів банкрутства і з фінансового погляду означає, що підприємство:

1) поглинає ресурси або засоби кредиторів (постачальників, банків, власних працівників, акціонерів);

2) формує недоплати з податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

Систематизуючи та узагальнюючи світовий та вітчизняний досвід причин неплатоспроможності, можна сказати, що особливостями неплатоспроможності